

In order to use biomass as an energy source, biological waste is processed in large reactors (hermetically closed vessels). Modern biogas production is based on processes that occur in nature, that is, the formation of methane from the waste that occurs as a result of digestion in the stomach of animals.

Conclusion: The use of raw materials and energy throughout the world remains a global problem. One of the alternative ways to solve this problem is to introduce biogas production technology among the population and at the industrial level. Currently, the technology of obtaining biogas is well studied and is successfully used in a number of foreign countries and in our country. In our republic, the installation of small power equipment in the production of energy using biogas in farms and households gives effective results. Internal investments or bank loans are used to develop work in this direction.

When obtaining biogas, a water-soluble nitrogenous compound is formed, which replaces mineral fertilizer, which is useful for the economy, and this also leads to some financial savings.

Literature review:

1. X.R.Toshov-Natural geography Bukhara-2021
2. Oripov.M.A."Implementation of "Smart Agriculture" and "Agriculture - 4.0" concepts in Uzbekistan: problems and solutions."-2021.
3. Oripov.M.A.Prospects of the development of higher education Scientific-methodical magazine of experts of the Republic of Uzbekistan, issue 13, was established in 2020. It has been published since 2011 as a scientific and methodological collection.<https://erasmus.uz/en/page/89-88-heres>
4. Baratov P., Sultanova N.B. General ground knowledge. T- 2019.

QIZAMIQ KASALLIGINING KELIB CHIQISHI VA DAVOLASH USULLARI

*Saydaliyeva Roxatoy Zaylobiddinovna, Alijonova Marjona
Central Asian Medical University*

Qizamiq-bu o'tkir yuqumli virusli kasallik bo'lib, u tana haroratining ko'tarilishi, ko'p miqdorda toshma va shamollash alomatlari bilan namoyon bo'ladi. Qizamiq Morbillivirus turiga RNK-virusni keltirib chiqaradi. Tashqi muhitda u beqaror-to'g'ridan-to'g'ri quyosh nuri ta'sirida, 50°C gacha qizdirilganda, quritilganda yo'q bo'ladi. Xona haroratida virus 1-2 kun davomida yashaydi.Qizamiq virusining manbai kasallangan odamdir. U inkubatsiya davrining 1-2 kunida (toshmalarning 4 kunigacha) atrofda odamlarga yuqtirishni boshlaydi. Ba'zi hollarda yuqumli kasallik ekzantema paydo bo'lgan paytdan boshlab 10 kunga cho'ziladi.Qizamiq havo tomchilari orqali yuqadi (aerozol mexanizmi). Infektsiyalangan odam aksirish, yo'talish, suhbat paytida atrof-muhitga o'tkir infeksiyaning qo'zg'atuvchisini tarqatadi. Havo oqimi bilan xona bo'ylab nozik dispers suspenziya tarqaladi. Agar homilador ayol kasallikka chalingan bo'lsa, uni homilaga yuqtirishi mumkin (transplantar yuqish yo'li).Hamma odamlar qizamiqqa moyil. Uni boshdan o'tkazgandan so'ng, umrbod immunitet rivojlanadi. Ko'pincha patologiya bolalikda paydo bo'ladi. Kattalar kamdan-kam hollarda qizamiq bilan og'riydilar va bolalarga qaraganda yengilroq o'tkazadilar.Qizamiqning inkubatsiya davri 1-2 haftagacha. Agar bemorga immunoglobulin yuborilgan bo'lsa, u 3-4 haftagacha cho'zilishi mumkin.

Qizamiqning tipik shakli uchta ketma-ket bosqichni chetlab otadi:

Kataral. Bu tana haroratining keskin ko'tarilishi, aniq umumiy intoksikatsiya belgilari bilan boshlanadi. Bemor kuchli bosh og'rig'ini boshdan kechiradi, uyqusizlik va zaiflikdan aziyat chekadi. Intoksikatsiya alomatlariga quruq yo'tal qo'shiladi. Konyunktivit kuzatilishi mumkin (ko'z qovoqlari juda shishib ketadi).

Toshmalar. Qizamiq toshmasi-yorqin qizil-jigarrang rangning dog'li-papulez ekzantemasi. Gemorragik xarakterga ega bo'lishi mumkin. U avval quloqlarning orqasida va boshida hosil bo'ladi, so'ngra bo'yin va yuzga o'tadi. Birinchi dog'lar paydo bo'lganidan bir kun o'tgach, u allaqachon butun tanani, elkalarni qamrab oladi. Keyin u oyoq-qo'llarga tarqaladi va shu bilan

birga yuzida asta-sekin oqarib keta boshlaydi. Teri toshmalari davrida intoksikatsiya yana bir bor kuchayadi, harorat ko'tariladi, kataral alomatlar yanada aniqroq bo'ladi. Kasallikning bu bosqichi taxminan 3kundavometadi.

Rekonvalesensiya (qizamiq paydo bo'lganidan 7-10 kun o'tgach boshlanadi). Kasallik belgilari yo'qoladi, harorat normallasadi, toshma oqarib ketadi. Shifokor kasallikning klinik ko'rinishini sinchkovlik bilan o'rganib, to'g'ri tashxis qo'yishi mumkin.

Shuningdek, bemorga quyidagilar buyurilishi mumkin:

1. Umumiy qon tekshiruvi.

2. Retrospektiv xarakterga ega serologik va bakteriologik tadqiqotlar.

3. O'pka rentgenografiyasi (agar pnevmoniyaga shubha qilingan bo'lsa).

4. Lumbal punksiya (agar meningit rivojlanish xavfi yuqori bo'lsa).

Agar bemorda qizamiq fonida nevrologik kasalliklar bo'lsa, u nevrologga uchrashi va miya EEG va reoensefalografiyadan o'tishi kerak. Qizamiqni davolash

Qizamiq bilan kasallangan bemorlar kasalxonaga yotqiziladi, ammo aksariyat hollarda ambulator sharoitida davolanish yetarli. Isitma davrida yotish qattiq buyuriladi. Umuman olganda, qizamiqni davolash asoratlarni rivojlanishiga yo'l qo'ymaslik va simptomlarni engillashtirishga qaratilgan. Bugungi kunda samarali etiotropik terapiya mavjud emas.

Tanadan toksinlarni olib tashlashni tezlashtirish uchun ko'p miqdorda suyuqlik ichish kerak. Shuningdek, bemorlarga yorqin nurdan saqlanish, ko'z va og'iz gigienasini diqqat bilan kuzatib borish tavsiya etiladi. Issiqni tushuruvchi vositalar va antigistaminlar, adaptogenlar, vitaminlar va interferon simptomatik va patogenetik davolash usullari sifatida ishlatilishi mumkin.

Qizamiqni davolashning xalq usullari

Uyda qizamiq bilan kasallanganlar an'anaviy tibbiyot retseptlariga murojaat qilishlari mumkin:

1 osh qoshiq. quritilgan malinaga bir stakan qaynoq suv quyung. 30 daqiqa kuting. Kuniga 2-3 marta 20 ml qabul qiling. Asal qo'shish ham mumkin. Ushbu vosita immunitetni oshirishga va tana haroratini normallashtirishga yordam beradi.

1 osh qoshiq. lipa gullariga bir stakan qaynoq suv quyung. Suv hammomida 10 daqiqa ushlab turing. Ovqatdan oldin kuniga 2 marta 1/2 chashka iching. Dori intoksikatsiya alomatlarini engillashtiradi, yo'talni davolaydi va isitmani pasaytiradi.

Termosga 2 osh qoshiq quritilgan binafsha gullarini soling. 400 ml qaynoq suv quyung. 2 soat kuting. Suvini kun davomida iching (ovqatdan oldin). Bu damlama tarqalishini kamaytirishga, qonni tozalashga va bosh og'rig'ini yo'q qilishga yordam beradi.

1 osh qoshiq kalina gullariga bir stakan qaynoq suv quyung. Termosda 4 soat saqlang. Kuniga 3 marta 3-4 osh qoshiqdan iching. Damlama C vitaminiga boy, yallig'lanishga qarshi xususiyatlari bilan ajralib turadi.

Petrushka ildizlarini (yangi yoki quruq) maydalang va qaynoq suv quyung. 3 soat kuting. Kuniga 3-4 marta 100 ml dan iching. Bu dori toshmalarni kamaytiradi.

Qizamiqni davolash paytida ko'plab meva va sabzavotlarni iste'mol qilish kerak. Go'shtli bulyonlarga, donli sabzavotli sho'rvalarga ruxsat beriladi. Ovqat issiq yoki sovuq emas, balki iliq bo'lishi muhim – aks holda tomoq og'rig'i kuchayadi. Xuddi shu sababga ko'ra, suyuq, yarim suyuq va maydalangan taomlar eyish maqulroq. Qizamiq uchun parhez

Shifokorlar qizamiq uchun taqiqlangan mahsulotlar ro'yxatiga quyidagilarni kiritadilar:

1. barcha yog'li va achchiq ovqatlar;

2. qattiq go'sht;

3. ziravorlar (xantal, murch va qizil qalampir). Qizamiqning oldini olish

Aholining ko'p qismini qizamiq virusini yuqtirishdan saqlaydigan o'ziga xos profilaktika muntazam emlashdan iborat. Qizamiqqa qarshi birinchi emlash bolaning 12-15 oyligida amalga oshiriladi. Kuchaytiruvchi emlash 6 yoshda amalga oshiriladi. Emlashdan keyin qizamiq belgilari

Bolalarning 5-15 foizida vaksina kiritilgandan so'ng qizamiq belgilari paydo bo'ladi: yo'tal; burun oqishi; tana haroratining ko'tarilishi; yuzdagi mayda toshma.

Ammo bu bola kasallik yuqtirib olgan degani emas. Barcha alomatlar bir necha kun ichida o'z-o'zidan yo'qoladi. Shu bilan birga, bolani boshqalardan ajratib qo'yish kerak emas, chunki bu yuqumli emas. Qizamiqqa qarshi emlangan odamlar kasal odam bilan aloqa qilishdan qo'rqmasliklari mumkin. Bundan tashqari, ular 100% infektsiyani istisno qilish uchun qizamiqqa qarshi immunoglobulinni yuborish uchun shifokorga murojaat qilishlari mumkin (dori faqat qizamiq bilan kasallangan paytdan boshlab dastlabki 5 kun ichida qo'llanilishi mantiqan to'g'ri keladi).

Bunday holda, bemorni birinchi toshmalar paydo bo'lishining boshlanishidan to'rtinchi kungacha izolyatsiya qilish kerak. Boshqalar bilan muloqotda u paxta-doka bog'ich kiyishi kerak. Infektsiyalangan odam alohida idish, sochiqni ishlatishi kerak. U tuzalguncha barcha oila a'zolari C va A vitaminlarini qabul qilishlari kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ahmedov A.G. Odam anatomiyasi. Toshkent. O'zME Davlat ilmiy nashriyoti. 2005.
2. Ахмедов А.Г., Зиямуддинова Г.Х. Одам анатомия, физиология ва патологияси. Тошкент. 2010.
3. Ахмедов А.Г, Расулов Х.А. Атлас анатомии человека. Ташкент. 2011.
4. Синельников Р.О. Атлас анатомии человека. В 4-х томах—М.: 2007.
5. Frank H., Netter M.D. Atlas of Human Anatomy. N.York. 2003.
6. Воробьева Е.А. Анатомия и физиология. Москва. 1988.
7. Қодиров У.З. Одам физиологияси. Тошкент. 1996.

AVTOTRANSPORT VOSITALARIDAN CHIQUYOTGAN CHIQUINDI GAZLARNI ATROF-MUHITGA SALBIY TASIRLARINI KAMAYTIRISH YO`LLARINI ISHLAB CHIQUISH

*Sultanov A.I., Xalilov O.
sultanovazizbek45@gmail.com
Jizzax politexnika instituti*

Ekologiya muammosi bugungi kunning umum bashariy muammolaridan biri hisoblanadi. Uning salbiy oqibati hatto yadro xavf xataridan ham dahshatliroq bo'lib, butun olam axlini tashvishga solmoqda. Avtotransport vositalarining ortib borishi bilan transport vositalarining atrof-muhitga zararli ta'sir darajasi jadal sur'atlarda o'sib borayotgani hech kimga sir emas. Shunday qilib, agar 70-80 yillarning boshlarida olimlarning tajribalari orqali atmosferaga tashilgan ifloslantiruvchi moddalarning avtomobil transporti orqali ulushini aniqlasa, o'rtacha 13% bo'lgan, hozirga kunga kelib u 50% ga o'sib, o'sishda davom etmoqda. Va shaharlar va sanoat markazlari uchun umumiy miqdordagi ifloslantiruvchi moddalar miqdoridagi transport vositalari ulushi ancha yuqori va 70% yoki undan ko'pni tashkil qiladi, bu esa shaharlararo jarayonlar bilan bog'liq ekologik muammolarni yuzaga keltiradi.

Uning yechim yo'li faqat bitta – avtomobil ekologik xavfsiz bo'lishi kerak. Bu yerda juda muhim o'rin chiqindi gazlarining zararliligini bir necha marotaba qisqartirishga qodir bo'lgan neytrallash tizimlariga kiradi. Avtotransport vositalari bilan atrof muhitning kimyoviy ifloslanishining asosiy ulushlari ichki yoniv dvigatellaridan chiqadigan chiqindi gazlari, karter gazlari va yoqilg'ilarni bug'lanishi oqibatid chiqadigan zararli gazlari kiradi. Bu gazlardan eng zararlilari ichki yonuv dvigatellaridan chiqadigan chiqindi gazlar hisoblanadi va ular quydagilar: uglerod oksidi, aldegidritlar, uglevodorod, qurum, azod oksidi, is gazi, oltingugurt oksidi, benzopopilen, qo'rg'oshin aralashmalari.

Hozirgi vaqtda avtotransport chiqindilari bilan havo ifloslanishini kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlar ishlab chiqilmoqda va amalga oshirilmoqda, jumladan

1. Dvigatel dizaynini takomillashtirish va tayyorlash sifatini oshirish;
2. Yangi turdagi yoqilg'i turlarini izlash, unga turli xil qo'shimchalardan foydalanish;